

DNS DEN
NATIONALE
SCENE

70 ÅR MED
FESTSPILLENE
I BERGEN

**MORGEN-
STJERNEN**

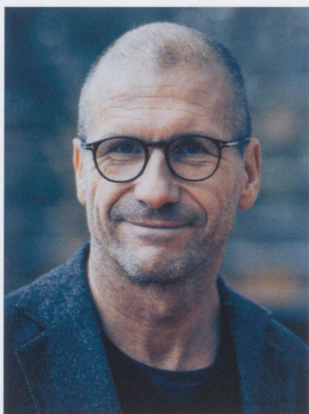

KJÆRE PUBLIKUM

En kveld sent i august dukker det opp en enorm stjerne på himmelen. Ingen vet sikkert hva slags fenomen dette er, men det vekker oppsikt. Samtidig begynner mye annet uforklarlig å skje. I «Morgenstjernen» følger vi i to intense dager en rekke fortellinger som flettes i hverandre. Menneskeliv forandres under lyset fra den nye stjernen.

I starten av romanen «Morgenstjernen» er der et sitat som er hentet fra Bibelens sluttdel, Johannes' åpenbaring. Det sier at en gang vil døden forsvinne, og at menneskene vil lete etter noe. Menneskene vil savne døden, men ikke finne den. Det er som om dette er det verst tenkelige scenariet - at døden ikke lenger finnes. Ifølge forfatter Karl Ove Knausgård er «Morgenstjernen» nettopp skrevet med inspirasjon i dette sitatet. De i publikum som har sett «Lazarus» vil kanskje se en sammenheng?

Forestillingen presenteres i samarbeid med Festspillene i Bergen 2022, og den blir den svenske regissøren Linus Tunströms første regiarbeid i Norge. Han har hatt mot til å gi seg i kast med en monumental roman som utspiller seg i Bergen på en scene i Bergen. Jeg er glad for å hilse ham velkommen til oss, med et prosjekt jeg tror det lenge vil bli snakket om her i byen.

Stefan Larsson
Teatersjef

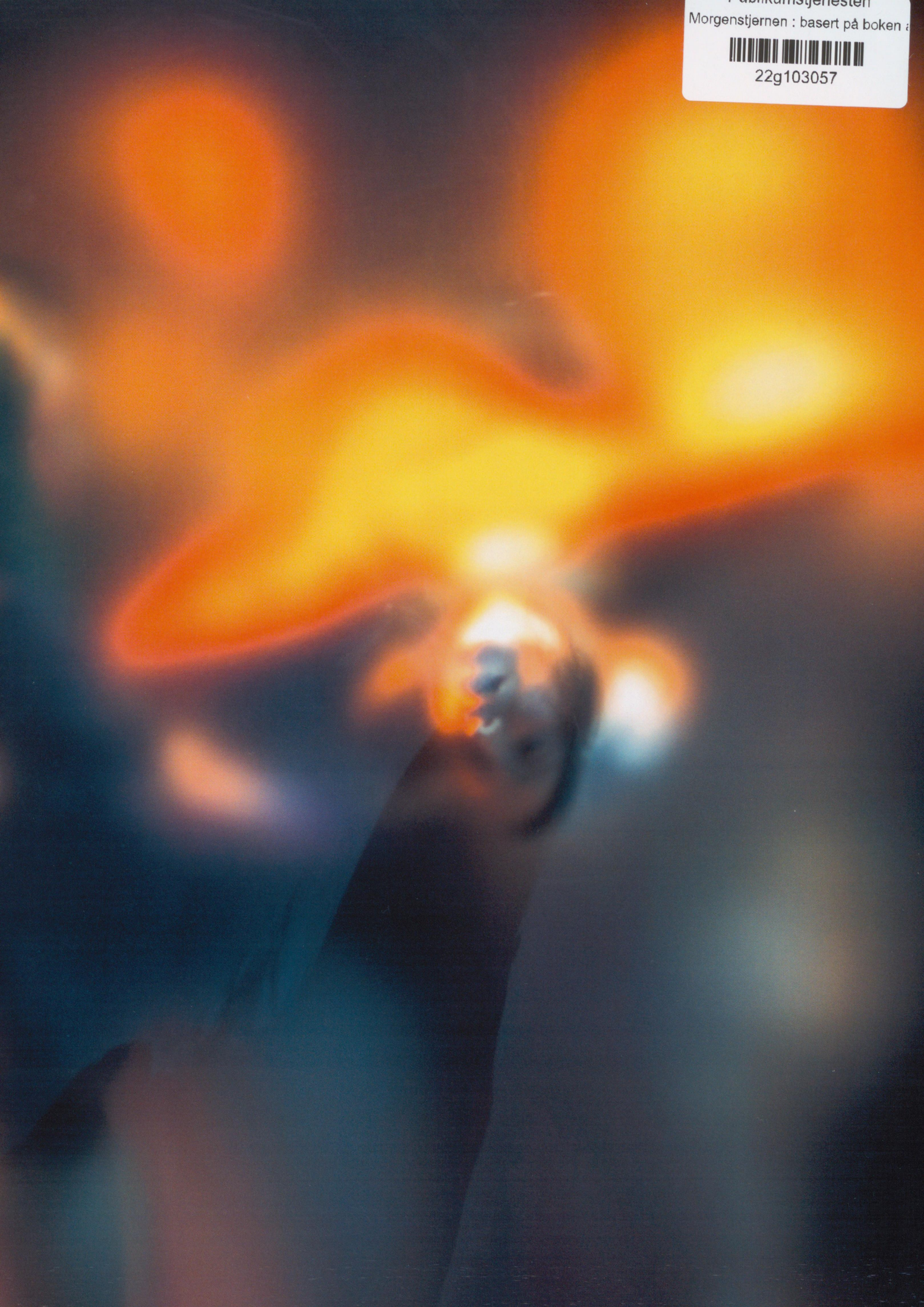

Publikumsjernet
Morgenstjernen : basert på boken :

22g103057

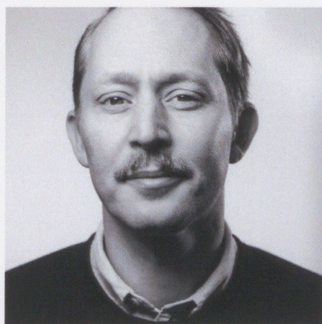

PÅ SCENEN

Katrine Dale
Turid

Jonatan Filip
Emil, Jesper, Ole

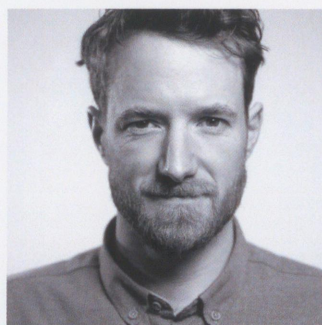
Reny Gaassand Folgerø
Katrine

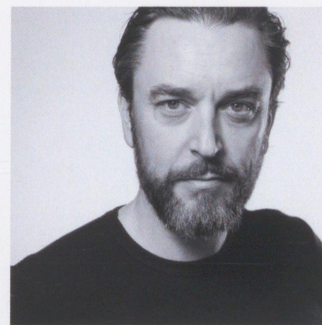
Emilia Roosmann
Iselin, Mathilde, Camilla

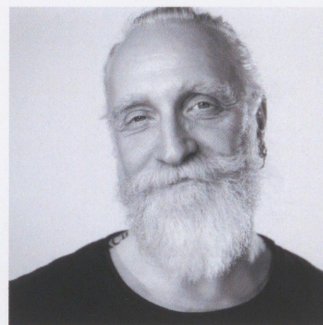
Tore Christian Sævold
Trommeslager, Omundsen,
Kenneth

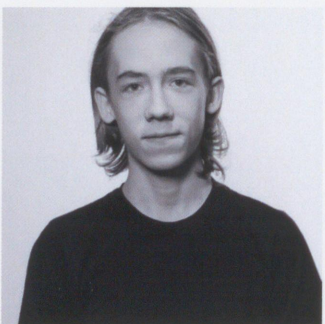
Sigmund Hovind
Gaute, Egil, Herren

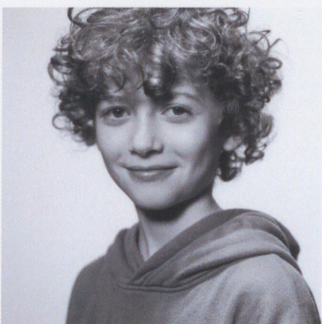
Kristoffer Aalberg
Gaute, Egil, Herren

**Svein Harry
Schöttker-Hauge**
Frank, Kristian, Geir

**Gabriel Johannesen
Sandvik**
Peter, Viktor

Olai Grung Glambek
Peter, Viktor

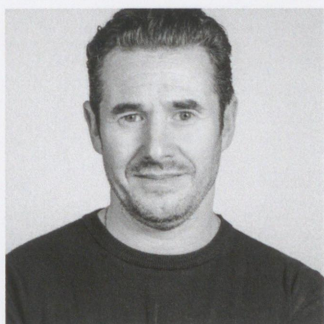
Mille Sophie Rist Dalhaug
Emma

Erika Elida Kvendseth
Emma

Ensemblet har også flere roller enn de som er nevnt over.

Eirik del Barco Soleglad
Jostein

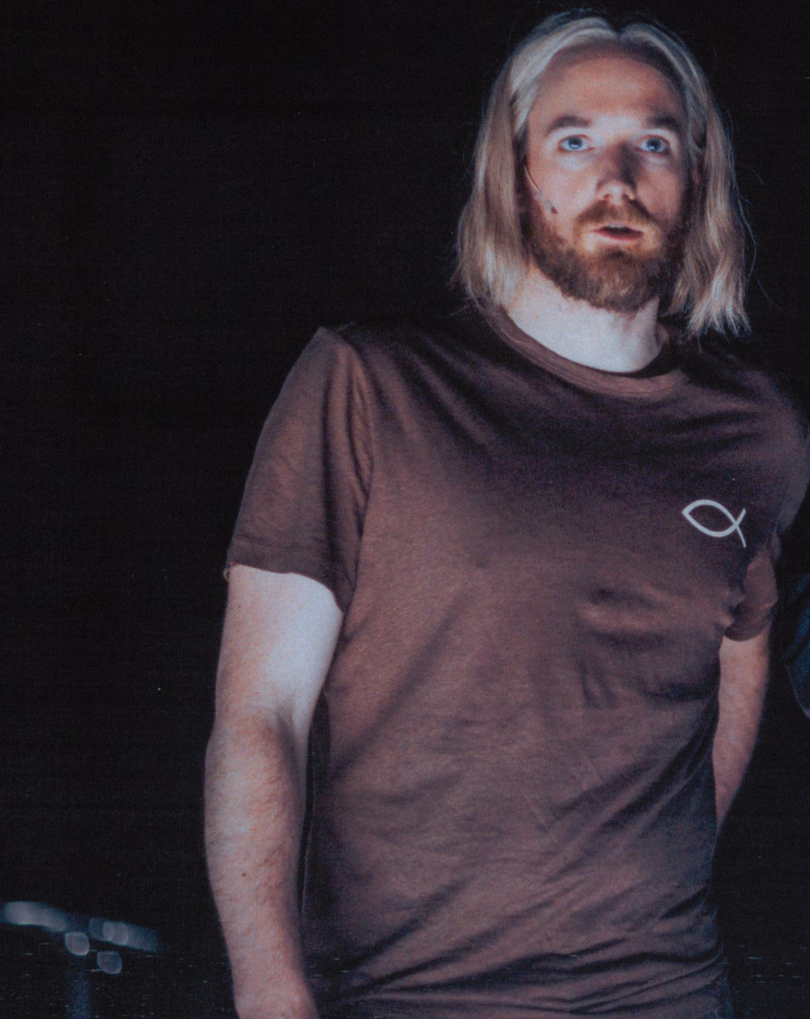
Elisabeth Moberg
Kunstner, mor, Anne

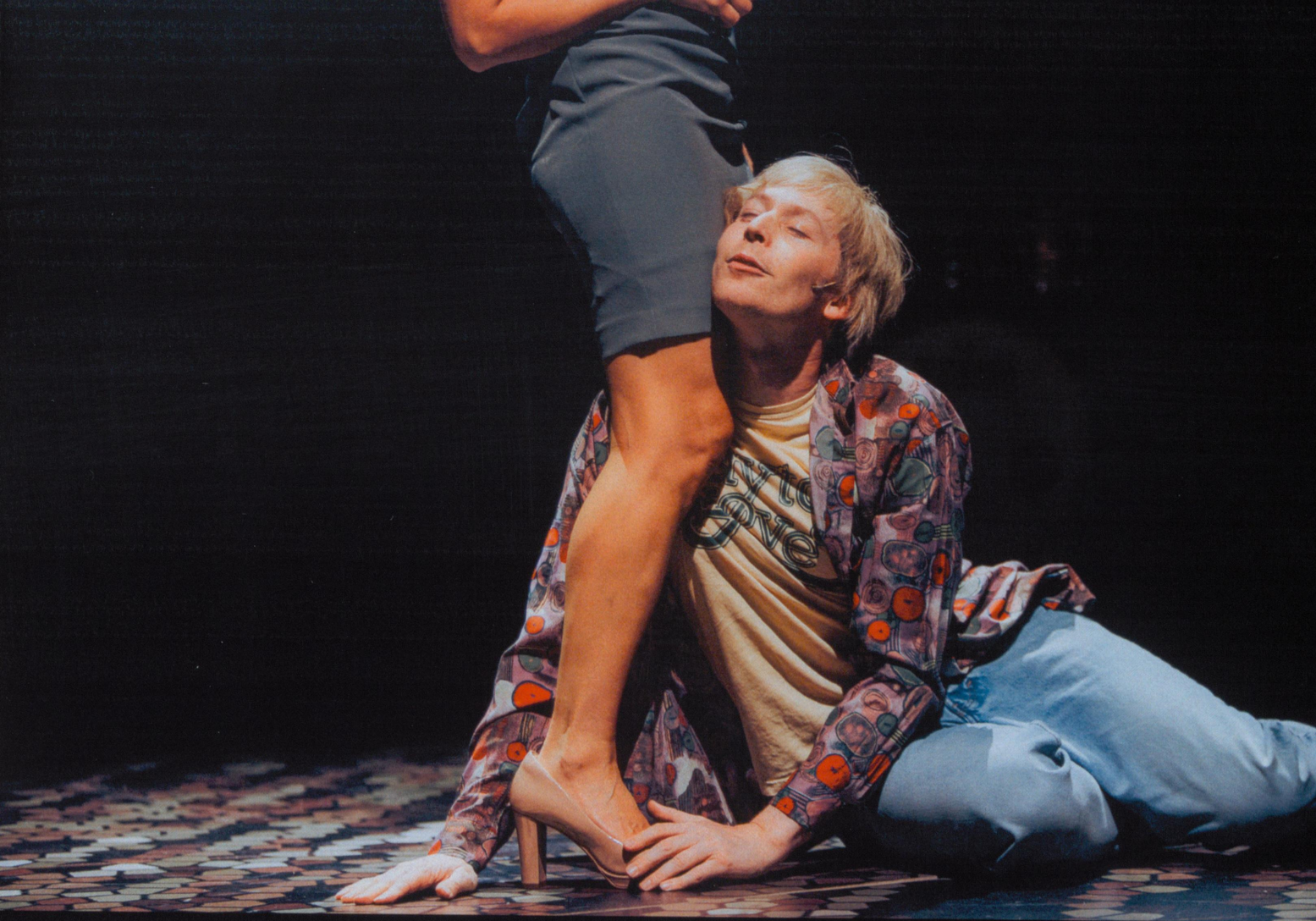
Eva Thornham
Emma

Å BEVEGE SEG FRA DET HORIZONTALT TIL DET VERTIKALE

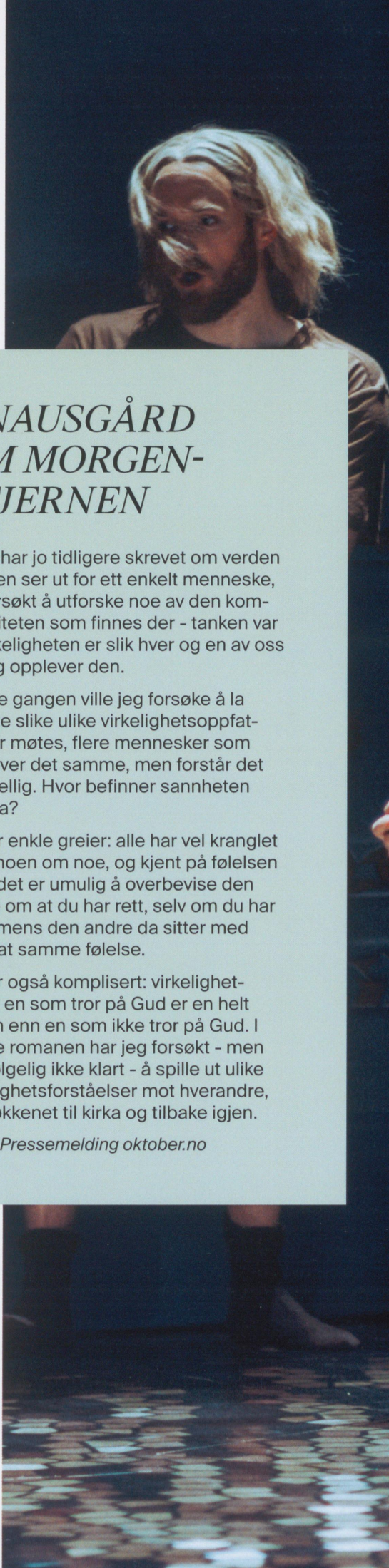
Historien i «Morgenstjernen» beveger seg fra de mellommenneskelige relasjonene til det fantasifulle og det irrasjonelle. Som livene våre. Vi er i hverdagen, men lengter ut. Vi lengter etter å rive ned egoets grenser og oppleve ekstase eller transcendens. Samtidig som vi er livredde for hva det kan koste, og holder oss derfor stort sett til strategien med å skyve bort den lengselen. Om ikke andre steder, kan vi utforske og uttrykke det i kunsten. En film, et musikkstykke eller en bok kan kaste nytt lys over hverdagen. Vise det fantastiske i det kjente, og også gi oss litt lettelse i lengselen fordi vi ser at vi ikke er alene.

Å ha verdenspremiere på en dramatisering av en roman betyr å begi seg ut på uberørt mark, like deler krevende og givende. Ett språk, litteratur, må oversettes til et annet med sceniske handlinger. Den første nødvendige oppgaven, spesielt med så rikt materiale som dette, er å velge. Hvilken av alle disse historiene om noen skjebnesvangre sommerdager i Bergen er best egnet til å vises på scenen? Og hva er den grunnleggende metaforen eller utviklingen til historien, utover alle de individuelle historier? Man kunne formulert det som, for å låne noen ord fra Knausgård selv, som en bevegelse fra det horisontale til det vertikale, eller en bevegelse fra det hverdagslige til det metafysiske. Hvilket rom, hvilket sted, kan fange og beskrive den grunnleggende bevegelsen i denne historien? Individene som snakker på scenen kaster seg mellom anstrengte møter med sine nærmeste og ufiltrerte tanker om livet sitt, mellom hverdagslige hendelser og hallusinasjoner.

På en scene betyr dette å måtte jobbe med flere lag med scenespråk. Fra klassiske spillscener til indre monologer som deles med publikum, til teatraliske bilder og irrasjonelle assosiasjoner. Like mye som i utviklingen av den enkeltes historie, oppstår historien i kontrastene. En berg-og-dal-bane mellom ulike tonaliteter og følelsesmessige tilstander, i de stadig villere rollebesetningene som finner sted.

Og det har vært et privilegium å kunne bruke en liten del av livet mitt til å drukne i disse spørsmålene og denne rikdommen sammen med dramaturg Armin Kerber og resten av teamet mitt. Og ikke minst sammen med det fantastiske fine ensemblet med profesjonelle, nysgjerrige og samspillende skuespillere, som jeg har fått jobbe med her i Bergen på DNS.

Linus Tunström
Regissør

KNAUSGÅRD OM MORGEN- STJERNEN

- Jeg har jo tidligere skrevet om verden slik den ser ut for ett enkelt menneske, og forsøkt å utforske noe av den kompleksiteten som finnes der - tanken var at virkeligheten er slik hver og en av oss ser og opplever den.

Denne gangen ville jeg forsøke å la mange slike ulike virkelighetsoppfatninger møtes, flere mennesker som opplever det samme, men forstår det forskjellig. Hvor befinner sannheten seg da?

Det er enkle greier: alle har vel kranget med noen om noe, og kjent på følelsen av at det er umulig å overbevise den andre om at du har rett, selv om du har det - mens den andre da sitter med akkurat samme følelse.

Det er også komplisert: virkeligheten for en som tror på Gud er en helt annen enn en som ikke tror på Gud. I denne romanen har jeg forsøkt - men selvfølgelig ikke klart - å spille ut ulike virkelighetsforståelser mot hverandre, fra kjøkkenet til kirka og tilbake igjen.

Kilde: Pressemelding oktober.no

DET GODE OG DET ONDE

ER I SVING RUNDT OSS

Karl Ove Knausgård synes det er stas at det han har jobbet frem i sitt eget hode, alene på et kontor i London, plutselig er å se på en scene i Bergen. En by han selv har et nært forhold til.

Av: Camilla Lundberg Berntzen
Foto: Sølve Sundsbø for D2

Romanen «Morgenstjernen» kom ut i 2020 og er første boken av en bokserie som er varslet å bli på minst tre bøker, kanskje flere. «Morgenstjernen» var forhånds solgt til 13 land da den kom ut, og var Knausgårds første roman siden «Min kamp» ble avsluttet i 2011. Selv synes Karl Ove Knausgårds at det er stas at det han har jobbet frem i sitt eget hode, alene på et kontor i London, plutselig er å se på en scene i Bergen. En by han selv har et nært forhold til.

Hva tenker du om at forestillingen settes opp nettopp i Bergen hvor handlingen i hovedsak utspiller seg, og hvorfor er bokens handling lagt til Bergen?

Jeg skriver om steder jeg kjenner, jeg har bodd i Bergen i 12 år. Jeg skriver om byrom, stemninger og slikt som kommer til meg når jeg sitter og skriver.

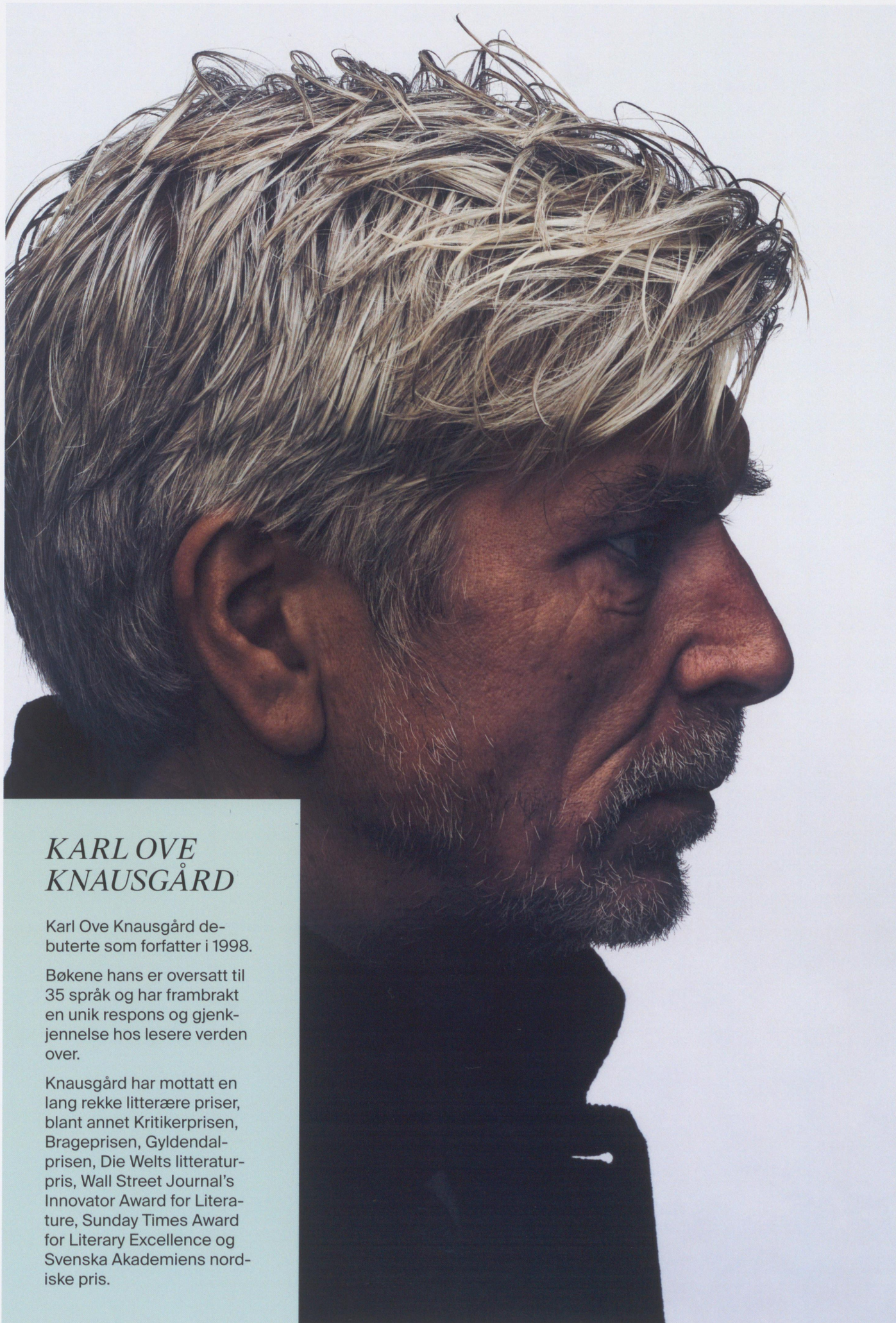
Jeg skriver egentlig bare steder som jeg har vært og som jeg kjenner. Nå står det ikke noe sted i boken at det er Bergen, byens navn blir ikke brukt, men det er åpenbart at det har med Bergen å gjøre. Jeg husker at jeg prøvde å skrive om Bergen da jeg bodde i Bergen, jeg bodde i Bergen i 12 år, det var helt umulig. Det var et eller annet med å være i den byen man skrev om som ikke funket i det hele tatt, men med en gang jeg flyttet så ble det mye lettere. Det man har mange minner om ligger veldig nært det å skrive, det å skape. Så fiksjon og minner henger sammen på en eller

annen måte. Derfor blir det veldig spennende å se og tenke på at akkurat den boken, og den delen av boken, skal opp i Bergen. Jeg har ingen anelse om hvordan det vil virke. Man kan jo egentlig bare slå opp veggene og se byen kan man tenke seg, det bli nesten som en annen form for realisme, at det og vil krasje med noe som bare har vært i hodet mitt, som nå plutselig kommer på scenen i den byen hvor handlingen utspiller seg.

Hva kan du si om «Morgenstjernen» som et filosofisk prosjekt? Hvorfor spiller det metafysiske, mytiske og religiøse så sentral rolle i flere av bøkene dine?

Det er et veldig stort spørsmål. Tanken med «Morgenstjernen» var å gå inn i de store spørsmålene, men gjøre det på en liten måte i de små liv, for alle livene våre er jo små, vanlige, hverdagslige. Slik at ofte mister vi de store spørsmålene av syne, som dukker opp hvis vi får barn for eksempel, fødsler, våre næres død, så er det som om noe annet kommer til syne. Men vanligvis går vi ikke rundt og tenker på det, ser ikke etter det. I en roman, får man sjansen til å utforske ting som man ellers ikke har, tror jeg. Også når man leser, så nærmer man seg noe man vanligvis ikke gjør. Hele poenget med boken er at det finnes her, det er her allerede, verden er fantastisk, og det gode og det onde er i sving rundt oss. Romanen er en måte å sette et

KARL OVE KNAUSGÅRD

Karl Ove Knausgård debuterte som forfatter i 1998.

Bøkene hans er oversatt til 35 språk og har frambrakt en unik respons og gjenkjennelse hos lesere verden over.

Knausgård har mottatt en lang rekke litterære priser, blant annet Kritikerprisen, Brageprisen, Gyldendalprisen, Die Welts litteraturpris, Wall Street Journal's Innovator Award for Literature, Sunday Times Award for Literary Excellence og Svenska Akademiens nordiske pris.

slags press på å gjøre ting litt annerledes, også ser verden litt annerledes ut, mens det som skjer der, skjer i virkeligheten også. Så da jeg skrev på «Morgenstjernen», så dukket plutselig pandemien opp. Det kom en trussel inn i et helt vanlig hverdagsliv, ingen visste hva det var for noe, det var veldig truende og mange folk døde. Så ble det normalt, så det ble vanlig, vi levde oss gjennom det. Det er mye av dette jeg prøver på i «Morgenstjernen», å komme ut av det hverdagslige, og samtidig være i det, se det på en annen måte.

“Og litt på samme måte har vi det når vi ser på nyheter, døden dukker opp hele tiden, vi vet at det skjer, men klarer ikke ta det inn over oss før det kommer nærmere.”

Karl Ove Knausgård

Hvorfor er du så opptatt av dødsforestillinger og dødens eksistensielle implikasjoner – hvordan bevisstheten om døden bidrar til å fylle livet med mening?

Det står et motto i begynnelsen av «Morgenstjernen», som er hentet fra bibelen, Johannes åpenbaring, som sier at en gang vil døden forsvinne, og at menneskene vil lete etter noe, menneskene vil savne den, men ikke finne den, som om det er det verst tenkelige scenariet – at døden bare skulle forsvinne. Og «Morgenstjernen» er egentlig skrevet ut fra dette mottoet. Noe skjer, og kanskje enda mer i neste bok, kanskje enda mer i tredje bok, at noe skjer i vårt forhold til døden. Jeg prøver å forestille meg hva døden er for noe, hva den gjør med oss – ikke som død, men i forhold til livet, i forhold til det å være her. Det er en slags enorm merkelig ting, at vi er her, og så skal vi bare forsvinne. Alle som sitter i salen og ser på «Morgenstjernen» vil en dag være borte, det er en helt grusom tanke, som også er på den måten at vi kan ikke gå og tenke den hele tiden. Vi er her, og det er det det handler om, men den henger alltid over oss.

Folk har forholdt seg til dette så lenge det har vært mennesker, og har fortalt historier, skrevet om det. Det finnes i religionene, det finnes overalt. En slags enorm forestillingsverden om hva som skjer etter døden, som jeg har gått litt inn i i «Morgenstjernen», for det har også en historie. Men når tror vi ikke lenger på det, hvertfall ikke så veldig

mange, at det skjer noe annet enn at vi bare forsvinner. Så jeg går inn i dette og åpner det, og jeg vil også se på grensene mellom liv og død. Det er veldig mye som kommer opp med en gang man begynner å skrive om det.

En av historiene i «Morgenstjernen» kom av at jeg satt og skrev et essay om døden, en av karakterene skriver et essay om døden, som en slags intellektuell utfordring, jeg skriver litt om døden i antikken, historisk og så videre, da blir til slutt døden ingenting, den blir helt abstrakt. Også tenkte jeg, jeg må føre denne historien lenger, også fører jeg den inn igjen i en virkelig død, som selvfølgelig er en fiksjonsdød, men som da er den verste man kan tenke seg – når et barn dør. Da stopper språket opp, da stopper alt opp, det er bare helt ubegripelig forferdelig.

Og litt på samme måte har vi det når vi ser på nyheter, døden dukker opp hele tiden, vi vet at det skjer, men klarer ikke ta det inn over oss før det kommer nærmere. Det er noe med dette jeg holder på med i romanen, men det er umulig å komme med et kort og godt svar på det – for det er dette romanen handler om og derfor jeg skrev den egentlig.

Hva er ditt forhold til det magiske, mystiske og overnaturlige? Har miraklene en plass i vår tid, i vår hverdag?

Det har jo ikke det. Det er jo helt utryddet. Det er ikke så mange 100 år vi skal tilbake i tiden før det fantes mirakler, før folk opplevde mirakler, før folk så det guddommelige. Og nå gjør vi ikke det lenger, så enten har vi forandret oss, eller så har det magiske-guddommelige forandret seg. Men tanken i «Morgenstjernen» er jo at vi har en forklaring på alt, vi forstår alt, vi har delt alt opp i forskjellige avdelinger. Vi har biologi der, som vi forstår og behersker, vi har fysikk der – som vi forstår og behersker, så har vi religion der – som vi forstår og behersker. Mens i «Morgenstjernen» så forskyves de litt, grensene mellom det vi forstår, og det vi ikke forstår. Det slipper inn ting og elementer som er uforståelige, og Morgenstjernen selv har jo ingen forklaring. Og når skjedde det sist, at vi så noe vi ikke forsto, som vi ikke hadde forklaring på? Det skjer aldri, hender aldri. Så egentlig er vi tilbake til at vi forstår ingenting, vi vet ingenting.

Intervjuet er en utskrift av et digitalt intervju med Karl Ove Knausgård 9.mai 2022.

MORGEN- STJERNEN

Basert på boken av Karl Ove Knausgård
Dramatisert av Armin Kerber

Regissør: Linus Tunström

Scenograf: Thilo Reuther

Kostymedesigner: Christina Lovery

Lysdesigner: Linus Fellbom

Videodesigner: Alexandra Costa Pinto

Lyddesigner: Bjarte Andre Våge

Dramaturg: Armin Kerber, dramaturgiatet ved DNS

Inspisient: Kirsti Rosseland

Rekvisitør: Magnus Holm, Sissel Hamre

Rekvisittmaker: Signe Dalsgaard

Kostymeansvarlig: Gjertrud Solttun,
Silje Teland Pedersen

Maskeansvarlig: Mette Noodt

Maskeassistenter: Tonje Mari Ingvaldsen,
Kristina Honos, John Einar Hagen, Frida Rykkje,
Jim Skorpen, Nathalie Castello

Lysmester: Dag Tømmerbakke

Lydtekniker: Rune Bjørøy

Videoteknisk ansvarlig: Einar Bjarkø

Sceneteknisk kontakt: Helge Kvamme

Påkleder: Eva Hodnefjell

Statistkoordinator: Barbro Worren

Sufflør: Britney Elise Sudmann-Mack

Forestillingen er basert på romanen
«Morgenstjernen» av Karl Ove Knausgård ©2020,
utgitt på forlaget Oktober.

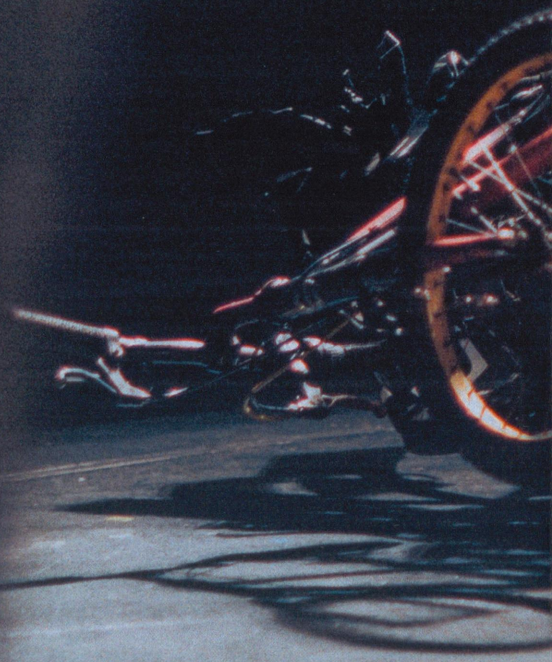

Urpremiere 21. mai 2022, Store Scene.

Varighet: Tre timer inkludert pause.

Takk til: Forum Scene for lån av stoler, Pingvinen for
inspirasjon og Don Pippo for lån av stol.

Fordeler hele livet

Som OBOS-medlem stiller du foran i køen den dagen du skal kjøpe egen bolig.
Du får også en rekke andre fordeler alle de årene du ikke benytter deg av forkjøpsretten.

- Inntil 50% rabatt på bolig- og kulturtilbud
- Svært gode betingelser på lån, sparing og forsikring
- Forkjøpsrett på ca 90.000 nye og brukte OBOS-boliger

Les mer på obos.no/blimedlem

*En samproduksjon mellom
Den Nationale Scene og Festspillene i Bergen*

Den Nationale Scene, Pb 78, Sentrum, 5803 Bergen, tlf: 55 54 97 00
Billetter: dns.no, tlf: 55 60 70 80, dns@dns.no
Ansvarlig redaktør: Stefan Larsson
Scenefoto: Andreas Roksvåg | Portrettfoto: Sebastian Dalseide
Trykk: Molvik Grafisk AS | Med forbehold om endringer og trykkfeil